

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 456/2015-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 1. decembra 2015 v senáte zloženom z predsedu senátu Rudolfa Tkáčika, sudkyne Jany Baricovej a sudcu Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED] [REDACTED] zastúpeného advokátkou Mgr. Zuzanou Jedličkovou, Royova 9, Piešťany, vo veci namietaného porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Tdo 53/2014 z 19. februára 2015 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a právo na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením

Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Tdo 53/2014 z 19. februára 2015 porušené boli.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Tdo 53/2014 z 19. februára 2015 z r u š u j e a v e c v r a c i a n a ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky j e p o v i n n ý uhradiť [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 296,44 € (slovom dvestodeväťdesiatšesť eur a štyridsaťštyri centov) na účet advokátky Mgr. Zuzany Jedličkovej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 456/2015-12 z 22. septembra 2015 prijal na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci namietaného porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 6 Tdo 53/2014 z 19. februára 2015 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ bol rozsudkom Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom (ďalej len „okresný súd“) č. k. 1 T 74/2009-480 zo 6. júna 2013 (ďalej aj „rozsudok okresného súdu“) uznaný vinným z prečinu porušovania domovej slobody podľa § 194 ods. 1 Trestného zákona, za čo mu bol uložený peňažný trest vo výmere 1 000 €. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) v rámci odvolacieho konania rozsudkom č. k. 2 To 109/2013-518 z 3. decembra 2013 (ďalej aj „rozsudok krajského súdu“) výrok

o treste rozsudku okresného súdu zrušil a sťažovateľovi podľa § 194 ods. 1 s použitím § 56 ods. 1 a 2 Trestného zákona uložil peňažný trest vo výmere 500 €. Následne podané dovolanie sťažovateľa z 23. apríla 2014 najvyšší súd uznesením sp. zn. 6 Tdo 53/2014 z 19. februára 2015 odmietol pre jeho neprípustnosť.

Sťažovateľ namieta, že najvyšší súd sa v konaní o dovolaní nezaoberal namietanými dôvodmi dovolania ani nedostatkami v konaniach pred súdom prvého i druhého stupňa. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu *„a v ňom uvedený názor a výklad... podľa ktorého ak odsúdený vykoná peňažný trest jeho zaplatením, v dôsledku fikcie zahľadenie odsúdenia už nemôže podať dovolanie, pretože neexistuje odsúdenie, ktorým sa uložila sankcia, a teda ide o podanie dovolania proti svojimi účinkami neexistujúcemu odsudzujúcemu rozhodnutiu, sťažovateľ nepovažuje za ústavne konformné a správne a to z dôvodov, ktoré sú uvedené aj v Stanovisku pléna Ústavného súdu... sp. zn. PLz. ÚS 4/2015 zo dňa 18. marca 2015 a s poukazom výrokovú časť tohto stanoviska“*. Sťažovateľ sa v sťažnosti plne stotožňuje s právnymi názormi ústavného súdu vyslovenými v označenom zjednocujúcom stanovisku prijatom uznesením ústavného súdu sp. zn. PLz. ÚS 4/2015 (ďalej len *„stanovisko ústavného súdu“*) považujúc ich za aplikovateľné aj v jeho prípade. Ústavný súd pritom výrokovou časťou tohto stanoviska vyslovil: *„Odsúdenému, ktorému bol uložený peňažný trest a ktorý tento uložený peňažný trest vykonal zaplatením sumy peňažného trestu, nemožno odoprieť právo podať dovolanie len z dôvodu, že jeho odsúdenie bolo zahľadené, keďže by tým neprimeraným spôsobom a v rozpore s podstatou a účelom inštitútu dovolania došlo k obmedzeniu prístupu odsúdeného k súdnej ochrane, čím by sa zasiahlo do podstaty a zmyslu základného práva na súdnu ochranu.“* Nadväzne na uvedené sťažovateľ dopĺňa, že k zaplateniu peňažného trestu pristúpil len preto, že jeho nezaplatením mu hrozila premena peňažného trestu na náhradný trest odňatia slobody.

S prihliadnutím na uvedené sťažovateľ navrhuje vysloviť porušenie *základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 listiny, ako aj práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru* napadnutým uznesením, toto uznesenie zrušiť, vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a *uhradiť mu trovy konania, ktoré boli následne vyčíslené na sumu 296,44 €*.

II.

K prijatej sťažnosti sa najvyšší súd vyjadril stanoviskom č. k. KP 3/2015-70 z 26. októbra 2015, ktorého súčasťou bolo vyjadrenie predsedu senátu najvyššieho súdu rozhodujúceho vo veci z 23. októbra 2015. V ňom poukázal na to, že napadnuté uznesenie bolo vydané 19. februára 2015 *«v súlade s dovtedajšou ustálenou súdnou praxou najvyššieho súdu, s ktorou sa stotožnil aj ústavný súd v rámci svojho uznesenia z 22. mája 2014, sp. zn. III. ÚS 331/2014.*

Nakoľko II. senát ústavného súdu dospel pri predbežnom prerokovaní sťažnosti v konaní vedenom pod sp. zn. II. ÚS 529/2013 (ku končenému rozhodnutiu v danej veci pritom došlo 15. apríla 2015), k odchylnému právnomu názoru ako III. senát ústavného súdu, bola v súlade s§ 6 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov vec predložená plénu ústavného súdu na zjednotenie odchylných právnych názorov, ktoré na neverejnom zasadnutí konanom 18. marca 2015, sp. zn. PLz. ÚS 4/2015, prijalo zjednocujúce stanovisko v tom zmysle, že „odsúdenému, ktorému bol uložený peňažný trest a ktorý tento uložený peňažný trest vykonal zaplatením sumy peňažného trestu, nemožno odoprieť právo podať dovolanie len z dôvodu, že jeho odsúdenie bolo zahladené, keďže by tým neprimeraným spôsobom a v rozpore s podstatou a účelom inštitútu dovolania došlo k obmedzeniu prístupu odsúdeného k súdnej ochrane, čím by sa zasiahlo do podstaty a zmyslu základného práva na súdnu ochranu.“

Vzhľadom na existenciu vyššie uvedeného zjednocujúceho stanoviska ústavného súdu nebude najvyšší súd s poukazom na čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky polemizovať s názormi ústavného súdu, a navrhuje preto podanej sťažnosti vyhovieť.».

Ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde v danej veci upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s obsahom sťažnosti, vyjadrenia najvyššieho súdu č. k. KP 3/2017-70 z 13. októbra 2015, ako aj napadnutého uznesenia o dovolaní a spisu vedeného okresným súdom pod sp. zn. 1 T 74/2009 dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, pričom zároveň obidvaja účastníci konania s takýmto postupom súhlasili (sťažovateľ podaním z 10. novembra 2015 a najvyšší súd podaním z 26. októbra 2015).

III.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje ústavný súd o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (*mutatis mutandis* II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01). Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutie všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery

všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 13 dohovoru každý, koho práva a slobody priznané dohovorom boli porušené, musí mať účinné právne prostriedky nápravy pred národným orgánom, aj keď sa porušenia dopustili osoby pri plnení úradných povinností.

Ústavný súd poznamenáva, že podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (napr. III. ÚS 179/2013) prípadné porušenie práva na súdnu ochranu podľa siedmeho oddielu druhej hlavy ústavy (čl. 46 až 50 ústavy) a jemu porovnateľného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 dohovoru je potrebné posudzovať spoločne a niet medzi nimi zásadných odlišností.

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého ochrany sa fyzická osoba alebo právnická osoba domáha, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy). Táto povinnosť všeobecných súdov vzhľadom na ich postavenie ako primárnych ochrancov ústavnosti a vzhľadom na povinnosť

Slovenskej republiky rešpektovať medzinárodne záväzky vyplývajúce z medzinárodných zmlúv o ochrane ľudských práv a základných slobôd (pozri napr. III. ÚS 79/02) zahŕňa zároveň požiadavku rešpektovania procesných garancií spravodlivého súdneho konania vyplývajúcich z čl. 47 ods. 3, čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 dohovoru v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“). Otázku, či konanie rešpektovalo princípy uvedené v čl. 6 ods. 1 dohovoru, posudzuje ESLP so zreteľom na „osobitné okolnosti prípadu“ posudzujúc konanie ako celok.

Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci. Svojvoľný výklad zákonov a nerešpektovanie procesných pravidiel a procesných záruk spravodlivého procesu môže mať za následok aj porušenie základného práva a slobody sťažovateľa (III. ÚS 85/09). O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom je možné uvažovať predovšetkým v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. III. ÚS 190/08).

Uplatňovanie práva na účinný prostriedok nápravy vyplývajúceho z čl. 13 dohovoru musí nadväzovať na aspoň obhájiteľné tvrdenie (arguable claim) o porušení iného práva chráneného dohovorom (napr. rozhodnutie vo veci Silver a ostatní proti Spojenému kráľovstvu z 25. 3. 1983). Článok 13 dohovoru sa tak vzťahuje iba na prípady, v ktorých sa jednotlivcovi podarí preukázať pravdepodobnosť tvrdenia, že sa stal obeťou porušenia práv garantovaných dohovorom (Boyle a Rice proti Spojenému kráľovstvu, rozsudok z 27. 4. 1988, séria A, č. 131, rovnako nálezy ústavného súdu III. ÚS 24/2010, IV. ÚS 325/2011, I. ÚS 538/2013).

Ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že plénum ústavného súdu na neverejnom zasadnutí konanom 18. marca 2015 prijalo pod sp. zn. PLz. ÚS 4/2015 zjednocujúce stanovisko, v ktorom vyslovilo túto právnu vetu: „Odsúdenému, ktorému bol uložený peňažný trest a ktorý tento uložený peňažný trest vykonal zaplatením sumy peňažného trestu, nemožno odoprieť právo podať dovolanie len z dôvodu, že jeho odsúdenie bolo zahladené, keďže by tým neprimeraným spôsobom a v rozpore s podstatou a účelom inštitútu dovolania došlo k obmedzeniu prístupu odsúdeného k súdnej ochrane, čím by sa zasiahlo do podstaty a zmyslu základného práva na súdnu ochranu.“

Ústavný súd konštatuje, že v danej veci je toto zjednocujúce stanovisko pléna ústavného súdu plne aplikovateľné a pri rozhodovaní o sťažnosti vychádzal z ním formulovaných právnych názorov.

Podľa § 34 ods. 1 Trestného zákona trest má zabezpečiť ochranu spoločnosti pred páchatelom tým, že mu zabráni v páchaní ďalšej trestnej činnosti a vytvorí podmienky na jeho výchovu k tomu, aby viedol riadny život a súčasne iných odradí od páchania trestných činov; trest zároveň vyjadruje morálne odsúdenie páchatel'a spoločnosťou.

Podľa § 165 ods. 1 Trestného poriadku odsudzujúci rozsudok musí obsahovať výrok o treste s uvedením zákonných ustanovení, podľa ktorých bol trest uložený alebo podľa ktorých bolo od potrestania upustené, a to prípadne s poukazom na prijatú záruku. Ak bol uložený trest odňatia slobody, ktorého výkon možno podmiennečne odložiť alebo podmiennečne odložiť s probačným dohľadom, musí rozsudok obsahovať aj výrok o tom, či bol podmiennečný odklad povolený, a prípadne, na aké podmienky je viazaný. Ak bol uložený trest odňatia slobody na doživotie alebo iný nepodmiennečný trest odňatia slobody, rozsudok musí obsahovať výrok o spôsobe výkonu tohto trestu.

Podľa ustanovenia § 368 ods. 1 Trestného poriadku dovolanie možno podať proti právoplatnému rozhodnutiu súdu, ktorým bol porušený zákon alebo ak boli porušené

ustanovenia o konaní, ktoré mu predchádzalo, ak je toto porušenie dôvodom dovolania podľa § 371.

Podľa § 368 ods. 2 Trestného poriadku ak tento zákon neustanovuje inak, rozhodnutím podľa odseku 1 sa rozumie

- a) rozsudok a trestný rozkaz,
- b) uznesenie o postúpení veci okrem uznesenia o postúpení veci inému súdu,
- c) uznesenie o zastavení trestného stíhania,
- d) uznesenie o podmiennečnom zastavení trestného stíhania,
- e) uznesenie o podmiennečnom zastavení trestného stíhania spolupracujúceho obvineného,
- f) uznesenie o schválení zmieru a zastavení trestného stíhania,
- g) rozhodnutie o uložení ochranného opatrenia,
- h) rozhodnutie, ktorým bol zamietnutý riadny opravný prostriedok podaný proti rozhodnutiu podľa písmen a) až g), alebo rozhodnutie, ktorým odvolací súd na základe riadneho opravného prostriedku vo veci sám rozhodol.

V napadnutom uznesení najvyšší súd s poukazom na § 382 písm. f) Trestného poriadku a § 92 ods. 2 Trestného zákona uviedol, že ak „*bolo odsúdenie zahladené, hľadí sa na páchatela, ako keby nebol odsúdený (§ 93 ods. 1 Tr. zák.). Právnym dôsledkom zahladenia odsúdenia je teda fikcia neodsúdenia.*

V prípade, že nastávajú, či už priamo zo zákona (ako je tomu v posudzovanom prípade) alebo na základe rozhodnutia súdu, pri zahladení odsúdenia právne následky spojené s fikciou neodsúdenia, potom treba do všetkých dôsledkov právne považovať za neexistujúce odsudzujúce rozhodnutie takej osoby, na ktorú sa hľadí akoby odsúdená nebola.

Predpokladom na podanie dovolania, ako mimoriadneho opravného prostriedku, je však existencia odsúdenia páchatela. Pokiaľ platí fikcia neodsúdenia, ktorú zákonodarca spojil s inštitútom zahladenia odsúdenia, nemožno ju chápať podmienene tak, že pre určité prípady v trestnom konaní (ale i mimo neho) platí a pre niektoré nie.

Zahľadenie odsúdenia spojené so zákonnou fikciou neodsúdenia znamená, okrem iných dôsledkov spojených s bezúhonnosťou určitej osoby, že vo výpise z registra trestov sa jej zahľadené odsúdenie už neuvádza. V oblasti trestno-právnej zanikajú nepriaznivé následky spojené s odsúdením páchatela. Treba vychádzať z toho, že neexistuje odsúdenie, ktoré by bolo dôvodom prirážajúcej okolnosti alebo recidívy trestnej činnosti. Zahľadením odsúdenia s fikciou neodsúdenia môže taká osoba preukazovať stav svojej bezúhonnosti. Nie je už povinná pri rôznych príležitostiach, napr. pri prijímaní do zamestnania, pri žiadostiach o niektoré povolenia, oprávnenia a pod, uvádzať odsúdenie, ktoré bolo zahľadené. Platí to aj obrátene zo strany iných subjektov vo vzťahu k tejto osobe. Odpadnutie prekážky odsúdenia teda môže viesť k vzniku alebo k obnoveniu takých právnych vzťahov, ktoré občan nemohol nadobudnúť alebo sa ich nemohol dožadovať, pokiaľ existovala prekážka odsúdenia páchatela.

Keďže v dôsledku toho, že odsúdenie bolo zahľadené, môžu vznikať nové právne vzťahy, ktoré by inak nemohli nastať, ak by neexistovala podmienka bezúhonnosti, potom by bolo vážnym zásahom do stability právnych vzťahov, ak by na základe dovolania niektorej z dvoch hlavných strán v trestnom konaní alebo dovolania ministra spravodlivosti bolo možné zvrátiť nový právny stav vznikajúci po vykonaní trestu a zahľadení odsúdenia spojeného s fikciou neodsúdenia.

Výrazne by sa v takom prípade nepriaznivo vo vzťahu k osobe, u ktorej bolo odsúdenie zahľadené, prejavilo podanie dovolania prokurátorom, alebo ďalším oprávneným subjektom, v neprospech takejto osoby. Nebolo by žiaduce, aby v takom prípade, keď už páchatel vykonal trest a došlo aj k zahľadeniu odsúdenia, aby generálny prokurátor, eventuálne minister spravodlivosti, mohol podávať tento mimoriadny opravný prostriedok v neprospech obvineného, smerujúceho k zhoršeniu jeho postavenia a umožniť tak otvorenie takého trestno-právneho vzťahu, ktorý už bol ukončený a zvrátiť tak priaznivé dôsledky pre páchatela spočívajúce v tom, že sa na neho hľadí akoby nebol odsúdený. Dobrodenie, ktoré dáva zákonodarca v podobe bezúhonnosti, na základe fikcie neodsúdenia osoby, u ktorej bolo odsúdenie zahľadené, by strácalo svoj zmysel.

Rovnosť strán v konaní a záujem na stabilite právnych vzťahov však predpokladá aj opak, že ani na základe dovolania obvineného nie je možné právoplatné a už aj vykonané a zahladené odsúdenie s dôsledkami fikcie neodsúdenia, meniť.

Preto ak nastal zo zákona alebo na základe rozhodnutia súdu stav zahľadania odsúdenia, ktorý má znamenať, že neexistuje odsúdenie, ktorým sa uložila sankcia, jeho dôsledkom musí byť i to, že žiaden zo subjektov oprávnených na podanie dovolania už ho nemôže podať (resp. ak ho už podal, nemožno na jeho základe na existujúcom právnom stave nič meniť).

S poukazom na vyššie uvedené preto Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie obvineného [REDAKOVANÉ] podľa § 382 písm. f) Tr. por. ako neprípustné odmietol, keďže smeruje proti svojimi účinkami neexistujúcemu odsudzujúcemu rozhodnutiu, proti ktorému ho nie je možné v zmysle § 368 ods. 1 a 2 Tr. por. podať.“

Vo vzťahu k citovanému obsahu napadnutého uznesenia ústavný súd osobitne zdôrazňuje, že takéto precizovanie podmienok, dôvodov, ako aj okruhu osôb oprávnených podať dovolanie je prejavom faktu, že dovolanie predstavuje mimoriadny opravný prostriedok, ktorého možnosť uplatnenia má byť v porovnaní s riadnymi opravnými prostriedkami podstatne užšia, keďže dovolanie a rozhodnutie o ňom spravidla narúša stabilitu konečného a vykonateľného, resp. v niektorých prípadoch už aj vykonaného rozhodnutia súdu. Vzhľadom na zákonom podrobne vymedzené podmienky, dôvody, ako aj okruh osôb oprávnených podať dovolanie je v rozpore s podstatou a účelom inštitútu dovolania, aby v aplikačnej súdnej praxi dochádzalo k akejkoľvek ďalšej redukcii zákonom ustanovených podmienok, dôvodov a okruhu osôb oprávnených podať dovolanie.

Práve argumentáciu najvyššieho súdu obsiahnutú v napadnutom uznesení, že podanie dovolania prokurátorom alebo ďalším oprávneným subjektom by sa nepriaznivo prejavilo vo vzťahu k osobe, u ktorej bolo odsúdenie zahladené a nebolo by žiaduce, aby v prípade, ak už páchatel vykonal trest a došlo aj k zahladeniu odsúdenia, aby generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) alebo minister spravodlivosti mohli podávať tento mimoriadny opravný prostriedok v neprospech obvineného smerujúceho

k zhoršeniu jeho postavenia, a umožniť tak otvorenie takého trestno-právneho vzťahu, ktorý už bol ukončený, a zvrátiť tak priaznivé dôsledky pre páchatela, možno považovať za redukciiu zákonom ustanovených podmienok, dôvodov a okruhu osôb oprávnených podať dovolanie. Legalizujúcim dôvodom takejto redukcie nemôže byť argumentácia založená na rešpektovaní princípu rovnosti procesných strán, pretože neexistuje legitímny dôvod ani cieľ, pre ktorý by nebolo možné priznať rovnaké procesné práva pre všetky procesné strany. V danom prípade priznať právo podať dovolanie aj voči rozhodnutiu, ktoré vykazuje nezákonnosť a ktoré odsúdený medzičasom vykonal. Priznanie, a teda uplatnenie tohto procesného práva vo svojich dôsledkoch znamená naplnenie, a nie popretie podstaty princípu rovnosti procesných strán.

Neprípustnosť dovolania podaného odsúdeným, ktorý už vykonal uložený trest, nemožno bez ďalšieho vyvodzovať ani z explicitného znenia už citovaných ustanovení Trestného poriadku vzťahujúcich sa na dovolanie. Rozhodnutím, ktorým bola vec právoplatne skončená, je okrem iného aj rozsudok, ktorým bol uložený trest.

V tejto súvislosti nemožno za ústavne udržateľné považovať právne závery, ku ktorým dospel najvyšší súd v napadnutom uznesení, keď konštatoval, že odsudzujúce rozhodnutie osoby, na ktorú sa hľadí akoby odsúdená nebola, je potrebné právne považovať za neexistujúce.

Na rozdiel od prezentovaného právneho záveru najvyššieho súdu je ústavný súd toho názoru, že z hľadiska prípustnosti podania dovolania je bez významu, či sa v dôsledku zahladenia odsúdenia hľadí na osobu odsúdeného ako na osobu, ktorá odsúdená nebola, keďže z hľadiska prípustnosti podania dovolania je rozhodujúce to, či existuje odsudzujúce rozhodnutie a či toto odsudzujúce rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť. Tomuto záveru plne korešponduje aj znenie citovaného ustanovenia § 165 ods. 1 Trestného poriadku, podľa ktorého odsudzujúcim rozsudkom je rozsudok, ktorým súd obžalovaného uznal za vinného. Inak povedané, podmienkou podania dovolania je existencia už samotného odsúdenia páchatela – podmienkou nie je absencia zahladenia odsúdenia spojená so zákonnou fikciou

neodsúdenia. Fikcia neodsúdenia sťažovateľa vyplýva z vykonania uloženého peňažného trestu na základe právoplatného odsudzujúceho rozsudku, pričom odopretím práva podať dovolanie proti takémuto právoplatnému rozhodnutiu by nebolo možné naplniť deklarovaný účel inštitútu dovolania, ktorým je odstrániť účinky založené nezákonným právoplatným rozhodnutím.

Ústavný súd na tomto mieste konštatuje, že sa nemôže bez výhrad stotožniť ani s prezentovanými závermi najvyššieho súdu, podľa ktorých odsúdená osoba môže zahladením odsúdenia s fikciou neodsúdenia preukazovať stav svojej bezúhonnosti. Podľa názoru ústavného súdu najvyšší súd opomenul, že zahľadanie odsúdenia spojené so zákonnou fikciou neodsúdenia nezakladá zánik všetkých nepriaznivých účinkov spojených s odsúdením páchatel'a, pretože tieto nemožno obmedzovať výlučne na skutočnosť, že vo výpise z registra trestov sa páchatel'ovi zahladené odsúdenia neuvádzajú, keďže účinky spojené s vykonaným a zahladeným trestom vo vzťahu k odsúdeniu zostávajú zachované vo forme záznamu v odpise z registra trestov. Práve odpis z registra trestov bez evidovaného odsúdenia páchatel'a je v početných prípadoch zákonnou podmienkou a predpokladom na plné uplatnenie subjektívnych práv páchatel'a, napr. práva na zamestnanie.

Ústavný súd poukazuje ďalej aj na to, že vykonaný a zahladený trest postihuje páchatel'a aj sekundárne, keď už samotné právoplatné rozhodnutie, ktorým bol páchatel' uznaný za vinného a bol mu uložený trest, zakladá pre poškodeného právny titul na uplatnenie práva na náhradu škody v civilnom konaní (pokiaľ náhrada škody nebola poškodenému priznaná už v trestnom konaní).

Nemožno opomenúť ani skutočnosť, že so zahladením odsúdenia páchatel'a nezanikajú ďalšie účinky spojené s uloženým, ale zahladeným trestom, ako je napr. strata vážnosti v spoločnosti, keď účelom uloženého trestu je v zmysle ustanovenia § 34 ods. 1 Trestného zákona okrem iného aj vyjadriť morálne odsúdenie páchatel'a spoločnosťou, ktorý

je naplnený už právoplatným uložením trestu, pričom jeho vykonaním a následným zahladením tieto účinky nezanikajú a nie sú ani automaticky reparované.

Osobitne je potrebné zdôrazniť, že aj v zmysle judikatúry samotných všeobecných súdov zahladením odsúdenia alebo zákonnou fikciou neodsúdenia právne zaniká iba skutočnosť odsúdenia za trestný čin, ale nie aj sama skutočnosť, že páchatel' spáchal trestný čin (R 7/1975). Fikcia, v zmysle ktorej sa na páchatel'a hľadí, akoby nebol odsúdený, nelikviduje samotný fakt spáchania činu, nebráni tomu, aby súd pri hodnotení osoby páchatel'a v neskoršom trestnom konaní pre iný trestný čin prizeral na skutočnosť, že páchatel' spáchal trestný čin, a aby z toho vyvodil príslušné závery z hľadiska sklonu páchatel'a k trestnej činnosti, jeho vzťahu k spoločenským hodnotám chráneným Trestným zákonom, možnosti jeho nápravy a podobne. Závažnosť tejto skutočnosti je však zásadne menšia ako závažnosť skutočnosti, že páchatel' už bol odsúdený (R 10/1974).

Účinky spojené s uloženým a zahladeným trestom v dôsledku jeho vykonania postihujú odsúdeného v možnosti uplatnenia jeho subjektívnych práv a civilnoprávných vzťahov a možnosť podať dovolanie v danom prípade predstavuje výkon základného práva na súdnu ochranu, pričom právnym poriadkom umelo konštruovaná skutočnosť – fikcia neodsúdenia, nemôže uprieť či znemožniť odsúdenému prístup k mimoriadnemu opravnému prostriedku, ktorého prípadné vyhodnotenie ako dôvodného a oprava vymedzených procesných a hmotnoprávných chýb môže následne v konečnom dôsledku vyústiť do oslobodenia odsúdeného – tzn. preukázania, že trestný čin nespáchal.

Odopretie práva podať dovolanie odsúdenému len z dôvodu, že sa na neho v dôsledku vykonania mu uloženého peňažného trestu hľadí ako keby nebol odsúdený, neprimeraným spôsobom a v rozpore s podstatou a účelom inštitútu dovolania obmedzuje prístup odsúdeného k súdnej ochrane, čím zasahuje do podstaty a zmyslu základného práva na súdnu ochranu.

Zo všetkých týchto dôvodov ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 6 Tdo 53/2014 z 19. februára 2015. Vychádzajúc zo zistenia, že najvyšší súd odmietol prerokovanie dovolania sťažovateľa z ústavne neakceptovateľných dôvodov zasahujúcich do obsahu práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd považoval za dôvodené vysloviť aj porušenie práva na účinný prostriedok nápravy zaručeného čl. 13 dohovoru.

IV.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

Vzhľadom na to, že ústavný súd vyslovil porušenie základného práva garantovaného ústavou a práv zaručených medzinárodnou zmluvou o ľudských právach, zrušil napadnuté uznesenie najvyššieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (2. bod výroku tohto rozhodnutia).

Po vrátení veci na ďalšie konanie bude úlohou najvyššieho súdu podané dovolanie proti rozsudku okresného súdu č. k. 1 T 74/2009-480 zo 6. júna 2013 v spojení s rozsudkom krajského súdu č. k. 2 To 109/2013-518 z 3. decembra 2013 znova prerokovať a v okolnostiach prípadu sa dôsledne vyrovnáť s námietkami sťažovateľa formulovanými v dovolaní, riadiac sa právnymi názormi ústavného súdu vyslovenými v tomto náleze a rešpektujúc obsah a zmysel všetkých práv, ktorých porušenie bolo ústavným súdom v doterajšom konaní zistené.

V.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť uznesením niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Právna zástupkyňa sťažovateľa si v návrhu uplatnila právo na úhradu trov právneho zastúpenia v sume 296,44 €, čo zodpovedá odmene, ako aj sume paušálnych náhrad za dva úkony právnej služby podľa § 11 ods. 3, § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

Ústavný súd považuje za dôvodné priznať sťažovateľovi právo na úhradu trov právneho zastúpenia za obidva vyúčtované úkony právnych služieb vykonané v roku 2015, t. j. prevzatie a príprava zastupovania a podanie sťažnosti (odmena za každý úkon právnej služby predstavuje sumu 139,83 € a paušálna náhrada nákladov za jeden úkon právnej služby sumu 8,39 €). Z uvedených dôvodov ústavný súd zaviazal porušovateľa základného práva na zaplatenie úhrady trov právneho zastúpenia sťažovateľovi v požadovanom rozsahu, t. j. v sume 296,44 € (2 x 139,83 € + 2 x 8,39 €). Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol o návrhu na úhradu trov konania tak, ako je uvedené v 3. bode výrokovej časti tohto nálezu.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. decembra 2015

